

Управо истог дана када је рукопис наше нове монографије, „Сребреница: деконструкција једног виртуелног геноцида“ био спреман да иде у штампу, објављена је у Хагу првостепена пресуда у предмету *Поповић и остали*. Пошто Хашки трибунал увек касни са објављивањем интегралног текста својих пресуда у овом тренутку, поред неколико параграфа из пресуде, углавном располажемо само званичним сажетком који се налази на презентацији Трибунала [\[1\]](#). Али, и то је сасвим довољно за прелиминарни коментар. У сажетку се, као и увек, износе сви главни закључци који се налазе у темељу пресуде. Текст пресуде биће касније од велике користи за детаљну проверу чињеничке подлоге на којој специфични закључци почивају. Али пошто су све пресуде Трибунала састављене по истом калупу и коефицијент њихове креативности изузетно је низак, сматрамо да нема потребе да чекамо на објављивање интегралног текста, кад већ сада и на основу сажетка можемо потпуно адекватно да реагујемо.

Ова пресуда илуструје још једанпут америчку популарну изреку да је врло тешко старог пса научити новим триковима. Она не садржи ни један нови, неочекивани или креативан елемент.

Она почиње ритуалним бајањем:

In the context of the war in the former Yugoslavia, and in the context of human history, these events are arrestive in their scale and brutality. [\[2\]](#)

Ови прегрејани реторички узлети, наравно, немају много везе са стварношћу. Људска историја је исувише богата примерима суровости, нарочито у ратним временима, да би се погубљење неколико стотина заробљеника у Сребреници у том каталогу зверстава посебно издвајало. Да ли је веће чуло за Марш смрти британских ратних заробљеника на острву Борнео под јапанском влашћу 1945. године? Од 1.574 Британаца који су крајем јануара те године присилно покренути са места Сандакан, где су до тада били заточени, само 431 стигао је на одредиште, Ранау. Када је у јулу 1945. године Јапан капитулирао, ниједан од тих британских заробљеника у Ранау више није био жив. У опису услова под којима се одвијао овај присилни марш, стоји следеће:

„Prisoners who were unable to walk were shot. The march route was through virgin jungle infested with crocodiles, snakes and wild pigs, and some of the prisoners had no boots. Rations were less than minimal.“ [\[3\]](#)

Овај детаљ је довољан да прикаже политичко лицемерје и потпуну непрофесионалност Хашког већа које емотивном реториком припрема пропагандни терен за јавно изрицање унапред донетих драконских казни оптуженима. Да ли је британским заробљеницима у џунгли Борнеа било лакше него жртвама Сребренице у источној Босни? По мишљењу Хашког већа, одговор би требало да буде недвосмислено потврдан зато што оно патњу ратних заробљеника у Сребреници, средином јула 1995. године, ставља у апсолутно први план, и то у светско-историјским оквирима.

Да пређемо на конкретне ствари. Веће се позива на „велику количину форензичких и демографских доказа“ који су били предочени током суђења, па доноси следећи закључак:

“Based on the evidence, the Trial Chamber has found that at least 5.336 identified individuals were killed in the executions following the fall of Srebrenica. However, noting that the evidence before it is not all encompassing, the Trial Chamber is satisfied that the number of identified individuals will rise. The Trial Chamber therefore considers that the number of individuals killed in the executions following the fall of Srebrenica could well be as high as 7.826.” [\[4\]](#)

Nota bene: пошто 5.336 тела нема, овакав закључак већа упућује на „доказни“ материјал који потиче из ДНК анализа које је обавила организација ICMP. Тај утисак је појачан опаском већа да се ради о „5.336 идентификованих особа.“ Наводна поименична идентификација ову цифру скоро сигурно повезује са резултатима анализе ДНК материјала у режији ICMP-а. Међутим, све наше примедбе на рачун тих „доказа“ и даље стоје. [\[5\]](#) Они су непроверљиви и предочени су на начин који представља изругивање општеприхваћеним процесним нормама. Они зато, у форми у којој су предочени, не могу послужити као ваљана основа за доказивање било чега. Самим тим, сви закључци који су на њима засновани – ништавни су и без икаквог дејства.

Комичност тих закључака јасна је и лаику већ из формулације самог већа. Откуда веће може унапред да зна да предочени докази нису комплетни, да нису „свеобухватни“? Јели то зато што му је ICMP сугерисао да ће исфабриковати још довољан број упарених ДНК анализа да би се догурало до магичне цифре од 8.000 или близу ње? Тако звучи,

јер веће, на основу непредочених доказа, каже да „сматра“ да би коначна цифра погубљених могла бити „до 7.826“.

Ово звучи као чувени *repartee* црквеног оца Оригена, који није баш најбоље прошао у дебати са паганским филозофом Келсом, па је изјавио да на основу откривених доказа можда изгледа као да је Келс у праву, али да ће још неоткривени докази потврдити да је у праву он, Ориген.

Веће затим доноси још једну проблематичну констатацију:

„The scale and nature of the operation...and the plain intention—apparent from the evidence—to eliminate every Bosnian Muslim male who was captured or surrendered proves beyond reasonable doubt that this was genocide.” [\[6\]](#)

Колико је ова констатација о фактичком постојању такве намере тачна, препуштамо суду читалачке публике зато што то управо јесте једно од кључних питања које у наведеној монографији документовано третирамо. Али скрећемо пажњу читалаца на једно врло важно признање већа: ако би се утврдило да је постојала намера да се побију сви мушкарци босански Муслимани, то би представљало доказ, ван сваке разборите сумње, да се догодио геноцид. Веће је у овом случају теоријски у праву и оно је такође децидно у погледу нужне претпоставке која би морала бити задовољена да би се геноцид могао утврдити: „...да се елиминише сваки...“ Ако таква намера није постојала, и ако сваки који је могао бити елиминисан то није био, шта онда остаје од закључка да се догодио геноцид?

Као и у претходним сребреничким предметима, ни ово веће у предмету *Поповић и остали* није могло да функционише без ослонца на раскринканог „крунског сведока“, Ердемовића. Зависност Хашког трибунала од исказа ноторног лажног сведока Ердемовића види се по томе како је веће решило проблем лоцирања оптуженог потпуковника ВРС, Вујадина Поповића, на месту злочина у Пилици и Брањевићу, што је морало да учини да би га могло осудити на доживотну робију:

There is no evidence before the Trial Chamber of any other Lieutenant Colonel in Pilica at this time. In light of this, the Trial Chamber is satisfied that there is no other reasonable conclusion

available on the evidence but that the Lieutenant Colonel whom Erdemović saw at Branjevo Military Farm and in Pilica town on 16 July was Popović. [7]

Студенти прве године права одмах ће уочити необичан начин како веће отвара питање идентитета мистериозног „потпуковника“. За њега се претпоставља да је био у Пилици не из неког објективног разлога, него просто зато што је Ердемовић тако рекао. Слика коју је Ердемовић нацртао по сваку цену мора се допунити једним идентификованим потпуковником, па скоро ма ко он био. Игром случаја у судници се налази, и на оптуженичкој клупи седи, управо један такав потпуковник: Вујадин Поповић. Он је природан кандидат, јер задовољава све задате критеријуме, без обзира на то има ли објективних доказа да је он тамо био, или не. Могућност да је Ердемовић потпуковника измислио, као низ других ствари у свом сведочењу, за веће је небитна. У продужетку:

The Trial Chamber has carefully considered the fact that Erdemović was unable to identify Popović in a photo line up ... However, the Trial Chamber considers that given the traumatic circumstances in which Erdemović met Popović and the significant passage of time since then, Erdemović's failure to identify Popović in a photo line up does not raise a reasonable doubt as to the Trial Chamber's conclusion that the man whom Erdemović saw at Pilica on 16 July was, in fact, Popović. [8]

Дакле, нека нико не каже да је веће ово важно питање решавало тек тако. Оно се ломило и одмеравало је доказни материјал, и то у светлу прилично сигнификантне чињенице – коју је искусним оком врских правника одмах уочило – да сведок Ердемовић, када су му биле показане слике неколико лица, међу којима се налазио и оптужени, Поповића није успео да препозна. Али, неспособност трауматизованог сведока да идентификује осумњиченог (а то је чињеница која би пред већином нормалних судова у великој мери ишла у прилог оптуженом) Хашки трибунал не зауставља, нити чак успорава, у доношењу својих „закључака“. То чак није довољно ни да код већа изазове „разбориту сумњу“. Веће има задатак да „потпуковника“ кога је Ердемовић умислио идентификује именом и презименом и да га доживотно осуди. Вујадин Поповић је ту, он је потпуковник, и он за то мора да плати унапред одређену цену.

Да сумаризујемо. Пресуда првостепеног већа у предмету *Поповић и остали* још једанпут илуструје стандардни начин рада Хашког трибунала. Све чињенице, како предочене тако и претпостављене, морају се сабити у Прокрустов кревет унапред одређених тумачења и произвољних „правних закључака“. Веће је још једанпут успешно обавило свој задатак.

(Аутор је председник холандске невладине организације „Историјски пројекат Сребреница)

---

[1] Judgment summary for Popović et al., <http://www.icty.org/x/cases/popovic/tjug/en/100610summary.pdf>

[2] У преводу: „У контексту рата на просторима бивше Југославије, и у контексту људске историје, ови догађаји се издвајају по обиму и свирепости.“

[3] У преводу: „Заробљеници који нису били способни да ходају, били су стрељани. Пут којим се марш кретао водио је кроз непроходну џунглу пуну крокодила, змија и дивљих свиња, а неки од заробљеника нису имали обућу. Порције хране биле су минималне.“ За детаље, консултовати сајт ратних заробљеника британског Комонвелта на Далеком истоку: <http://www.diggerhistory.info/pages-battles/ww2/sandakan.htm>

[4] У преводу: „На основу доказа, веће стаје на становиште да је најмање 5.336 идентификованих особа било погубљено након пада Сребренице. Међутим, с обзиром на то да предочени докази нису свеобухватни, претресно веће је убеђено да ће се број идентификованих особа повећати. Претресно веће стога сматра да би број особа убијених током погубљења после пада Сребренице могао бити и до 7.826.“

[5] Видети стр. 20–23 монографије „Сребреница: деконструкција једног виртуелног геноцида“ (Београд 2010)

[6] У преводу: „Обим и природа подухвата...као и просто постојање намере—што је према доказима очигледно – да се сваки мушкарац босански Муслиман који би био заробљен или се преда елиминише доказује ван разборите сумње да је то био геноцид.“

[7] *Поповић и остали*, првостепена пресуда, пар. 1134. У преводу: „Већу није било предочено присуство неког другог потпуковника у Пилици у том периоду. С обзиром на то, веће стаје на становиште да на основу изнетих доказа нема другог разборитог закључка осим да је потпуковник, кога је Ердемовић видео на војној економији у Брањеву и у Пилици 16 јула био Поповић“.

[8] *Поповић и остали*, првостепена пресуда, пар. 1135. У преводу: „Претресно веће пажљиво је размотрило чињеницу да Ердемовић није био у стању да Поповића препозна на фотографијама ... Међутим, првостепено веће сматра да с обзиром на трауматичне околности под којима је Ердемовић упознао Поповића и на проток значајне количине времена од тада, неспособност Ердемовића да Поповића на отографијама препозна не изазива разбориту сумњу у закључак које је веће извело, да је човек кога је Ердемовић 16 јула видео у Пилици заиста био Поповић“. Веће, које није било на лицу места, сигурније је од Ердемовића, који наводно јесте тамо био.